

Francmasoneria română

Între încredere și suspiciune

Istoria recentă a României a fost dominată de frica de organizațiile secrete. Înainte de 1989 era, în mare măsură pe bună dreptate, omniprezenta Securitate. Mai recent, una din organizațiile care provoacă, dacă nu frică, cel puțin suspiciune, este Francmasoneria. De fapt teama față de această organizație nu este deloc nouă. Ea datează încă din perioadă interbelică.

Eugen Ovidiu Chirovici
Mare Maestru, Marea Lojă Națională a României

Glorie

Francmasoneria modernă a apărut în secolul al XVIII-lea și a pătruns relativ rapid în spațiul românesc. Se pare că prima lojă masonică din România a fost înființată încă din 1734, la Galați, de către italianul Anton Maria del Chiaro, secretar al domnitorului Constantin Brâncoveanu. Perioada de glorie a Francmasoneriei a fost însă cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Ideile masonice au fost preluate de tinerii intelectuali români care studiau la Paris. Aici au fost inițiați, printre alții, Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Nicolae Bălcescu, în cadrul lojii franceze "Ateneul

Străinilor". Toți au fost figuri marcante ale revoluției de la 1848 în Țările Române. Motivele pentru care Francmasoneria exercita o atracție atât de mare pentru tinerii studenți români erau ideile progresiste ale acesteia, care puneau accentul pe libertatea și egalitatea politică precum și pe rolul educației în formarea individului. De asemenea, caracterul discret și ezoteric al acestei organizații se potriveau foarte bine cu Romantismul secolului al XIX-lea. Organizarea după principii secrete oferea și o serie de avantaje practice. Majoritatea regimurilor politice din Europa erau nedemocratice și nu

agreau ideile progresiste promovate de tinerii intelectuali, siliți astfel să își desfășoare activitatea în secret. Odată întorși de la studii, tinerii români au început să se organizeze în societăți secrete, după model masonic. "De aceea eu am copiat, în minte-mi, un plan de a întemeia 'o societate națională' nevădită (secretă - n.r.), a cărei mădulari să lucreze neîncetat, fără a fi deobște cunoscuți", scria la acea vreme Ioan Maiorescu către George Bariț. Uneori astfel de asociații aveau acoperire legală dar desfășurau în paralel și activitate secretă, cum ar fi de exemplu Societatea Filarmonică, înființată în 1825. O mare parte din aceste organizații au desfășurat o activitate susținută în pregătirea și organizarea revoluției de la 1848. Revoluția a fost însă înfrântă și cea mai mare parte dintre figurile marcante ale acesteia au luat calea exilului. Ideile masonice au supraviețuit însă în 1856 luând ființă prima lojă modernă, Steaua Dunării, subordonată organizației masonice Marele Orient al Franței. Steaua Dunării era condusă de

Nouă ani mai târziu a fost adoptată și o constituție masonică a acestei loji naționale, prin care i se stabilea jurisdicția asupra teritoriului României. O serie de loji masonice au rămas însă subordonate unor organizații masonice din afara țării. La acea dată existau trei loji sub obediența Marelui Orient al Franței și alte două de obediență Germană. Aceste loji criticau Marea Lojă Națională pentru ușurința cu care aceasta accepta noi adepți, din care mulți nu erau pregătiți sau demni să intre în rândurile organizației.

Demonii

Perioada de glorie a Francmasoneriei române a luat sfârșit în preajma primului război mondial. În cursul războiului România a suferit numeroase distrugerii materiale dar, în final, s-a reușit realizarea Marii Uniri din 1918. Pe termen lung însă teama pentru pierderea noilor provincii unite a amplificat naționalismul. Dezorganizată în perioada războiului, Francmasoneria era privită cu neîncredere, ca o organizație subversivă, condusă din exteriorul

Implicare socială

În cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în perioada ei de apogeu, Francmasoneria română se bucura de o mare credibilitate. Majoritatea membrilor erau intelectuali, în jur de 50% dintre aceștia fiind profesori sau medici. Totodată organizația desfășura o importantă activitate socială. Loja bucureșteană Înțelepții din Heliopolis, condusă din 1874 chiar de către Carol Davila, întreținea o policlinică gratuită și o școală de artă și meserii. Ea oferea chiar subsidii anuale pentru întreținerea în timpul studiilor la 30 dintre elevii acestei școli și slujbe absolvenților. Printre cei care predau la această școală figura Pache Protopopescu, viitor primar al Bucureștiului, cu un curs de economie morală și rurală.

Ion C. Brătianu, asistat de fratele său, Dimitrie Brătianu și de C.A. Rosetti și a funcționat până în 1865, când a fost dizolvată de către Alexandru Ioan Cuza. După abdicarea lui Cuza și aducerea la putere a regelui Carol I (1866), Francmasoneria a proliferat în România. În 1880 existau 32 de loji, din care 20 au fost grupate în Marea Lojă Națională a României.

României. Cele mai dure atacuri au venit din partea extremei drepte reprezentată de Garda de Fier. Aceasta a prezentat Francmasoneria ca o organizație ce își propunea să conducă din umbră România, acuzând totodată lojile de practicarea de ritualuri satanice, anticreștine, în ciuda faptului că unele rituri erau

Dezorganizare

După reluarea activității în România, Francmasoneria s-a văzut confruntată cu o serie de probleme de organizare. În anii '90 s-a desfășurat o competiție acerbă între grupurile masonice franceze, italiene și americane. Competiția a fost parțial rezolvată prin crearea unei Marii Loji Naționale, sub conducerea Marelui Maestru Alexandru Paleologu, deși este discutabil în ce măsură aceasta controlează efectiv activitatea lojilor masonice. Din exterior lucrurile nu arată deloc bine, după cum declara Robert Heyat, membru al Francmasoneriei americane și Mare Maestru de Onoare "ad vitam" al Marii Loji Naționale a României, într-un interviu cu un "frate": "Vezi, acum situația a scăpat puțin de sub control. Ați creat brusc numeroase loji fără nici o monitorizare. Nu știți ce se petrece în aceste loji, iar mulți masoni nu știu cum au ajuns masoni. (...) Franța are un singur Mare Maestru Adjunct, Washington-ul are unul singur, Anglia are unul singur, iar voi aveți șapte Mari Maestri Adjuncti! Vedeti, atunci toți vor râde de voi, vor spune că sunteți o glumă!"

deschise doar creștinilor. În aceste condiții tentativele de reorganizare ale societății s-au soldat cu eșecuri. Începând cu 1918, a funcționat un Suprem Consiliu pentru România, care trebuia să grupeze lojile masonice din țară. Această tentativă nu a reușit însă, datorită unor scandaluri legate de liderul acestuia, Ion Pangal, acuzat că nu ar fi fost niciodată inițiat în rândurile masoneriei. Din 1925 a funcționat la scară națională, în paralel cu Marea Lojă Națională, un Mare Orient al României, de obediență franceză. Unirea celor două organizații, în 1934, a dus la formarea unei oarecare unități masonice, dar criticile la adresa organizației au continuat. Odată cu ascensiunea extremei drepte, Francmasoneria a fost dizolvată. În decembrie 1937 regele Carol al II-lea a decis închiderea lojilor masonice. Acestea își vor relua activitatea, pentru scurtă durată, abia după 23 august 1944. În încercarea sa de a controla funcționarea societății românești, noul regim comunist a dispus, în iunie 1948, închiderea lojilor masonice din România. Activitatea Francmasoneriei a continuat în exil, în special în Franța și SUA. În Franța a funcționat, din 1969, chiar un Suprem Consiliu Român în exil. Masonii rămași în țară au fost condamnați sub diverse prețexte. În aceste condiții activitatea în țară a încetat definitiv, așa cum declara în 2003 Marcel Shapira, conducător, între 1969 și 1993, al Supremului Consiliu Român din Franța: "Declar și afirm că nici un fel de activitate masonică nu a existat în România în perioada prigoanei. Cei responsabili erau în închisoare iar cei eliberați se temeau și de umbra lor". Francmasoneria și-a reluat activitatea în România după 22 decembrie 1989.

Cornel Micu